36532 ـ خوردن و توزیع گوشت قربانی

سوال

با گوشت قربانی چکار کنیم؟ آیا آن را به سه قسمت تقسیم کنیم یا چهار قسمت؟

پاسخ مفصل

الحمدلله.

برای کسی که قربانی انجام داده مشروع است که از قربانی‌اش بخورد و هدیه و صدقه بدهد، زیرا الله متعال می‌فرماید:

فَكُلُواْ مِنْهَا وَأَطْعِمُواْ الْبَآئِسَ الْفَقِيرَ [حج: ۲۸]

(پس از آنها بخورید و به درمانده‌ی مستمند بخورانید)

و می‌فرماید:

فَكُلُوا مِنْهَا وَأَطْعِمُوا الْقَانِعَ وَالْمُعْتَرَّ [حج: ۳۶]

(پس از آنها بخورید و به تنگدست [سائل] و به بینوا [ی غیر سائل] بخورانید).

قانع که در این آیه آمده بینوایی است که سوال می‌کند و خود را برای درخواست کوچک می‌کند و معتر کسی است که خود را در معرض قرار می‌دهد بی آنکه چیزی بخواهد. و از سلمة بن الاکوع ـ رضی الله عنه ـ روایت است که پیامبر ـ صلی الله علیه وسلم ـ فرمودند: بخورید و خوراک دهید و ذخیره کنید به روایت بخاری. خوراک دادن هم شامل هدیه دادن به ثروتمندان است و هم صدقه به فقرا، و از عائشه ـ رضی الله عنها ـ روایت است که پیامبر ـ صلی الله علیه وسلم ـ فرمودند: بخورید و ذخیره کنید و صدقه دهید. به روایت مسلم.

علما رحمهم الله درباره‌ی مقداری که خورده می‌شود و هدیه و صدقه داده می‌شود اختلاف کرده‌اند، اما مساله آسان است و به اختیار، و قول مختار این است که یک سوم را بخورد و یک سوم را هدیه دهد و یک سوم را صدقه دهد، و آن مقدار که خوردنش جایز است، ذخیره کردنش هم جایز است حتی به مدت طولانی مگر آنکه فاسد شود و خوردنش زیانبار گردد، جز در خشکسالی که ذخیره کردن بیش از سه روز جایز نیست، زیرا در حدیث سلمة بن الاکوع ـ رضی الله عنه ـ آمده که پیامبر ـ صلی الله علیه وسلم ـ فرمودند: هرکس ازشما قربانی کرد صبح روز سوم در خانه‌اش چیزی از آن نباشد سال آینده گفتند:

ای پیامبر خدا مانند سال گذشته کنیم؟ فرمود: بخورید و غذا دهید و ذخیره کنید، زیرا آن سال مردم در مشقت بودند و خواستم در آن کمکی کرده باشید متفق علیه.

درباره‌ی جایز بودن خوردن و هدیه دادن قربانی میان قربانیِ مستحب و واجب، و بین اینکه قربانی از سوی زندگان باشد یا از سوی مردگان یا بر اساس وصیت، فرقی نیست؛ زیرا وصی در مقام وصیت کننده است و وصیت کننده خود می‌خورد و هدیه و صدقه می‌دهد و همچنین این عرفی جاری در بین مردم است و آنچه در عرف جاری است در مقام سخن است.

اما وکیل، اگر موکل در خوردن و اهدا و صدقه به وی اجازه دهد یا قرائن یا عرف دال بر آن باشد می‌تواند چنین کند، و گرنه آن را به موکل خود تسلیم می‌کند و توزیع بر عهده‌ی موکل خواهد بود.

فروش هیچ قسمتی از قربانی جایز نیست، نه گوشت و نه اجزای دیگران آن حتی پوست، و در مقابل هزینه‌ی کار هیچ قسمتی از قربانی را به قصاب نمی‌دهد زیرا این به معنای فروش است.

اما اگر چیزی از آن را به عنوان هدیه یا صدقه به قصاب داد، آنگاه قصاب اجازه دارد هر طور که می‌خواهد ـ فروش یا غیر آن ـ در آن گوشت تصرف کند، اما اجازه ندارد آن را به خود کسی که به وی هدیه یا صدقه‌اش داده بفروشد.